

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyesülési tagok egész évre 8 K, t. nitók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGHPÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adjunk. Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so a 1 k. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és klóring 10,489. szám

A henyelés az ördög párnája.

(—r—y) B. sikkasztott, D. lopott, R. csalt, P. zsarolt, E. szélhámoskodott, Ö. agyonlötte magát, D. a Dunába ölte magát, H. rablógyilkosságot követett el. Nyolc rövid hír egy hét alatt. Így magukban elég egyszerűnek, sőt mondhatom, elég közönségesnek látszó hírek, anynyira, hogy már az olvasót nem is igen ingerlik, ha nem ingerkedik az eset holmi hajmeresztő részletekkel, mint p. o. a dánoi eset. Mivel pedig az újságok mindennap szolgálnak egy-egy ilyen fajta újdonsággal s néha többel is, az ember egyszerűen napirendre tér fölöttük.

Azonban márciusban és áprilisban oly járványszerűen lépett fel a dolog, hogy szinte önként ajánlkozott a gondolkozásra és egy kis statisztika összeállítására.

Ezért kiválogattam az áprilisekből egy hét eseményeit, melyeket jeleztem is.

Aztán egymás mellé állítottam az okokat és következményeket. Elgondolkoztam fölötte. És... és nagyon különös eredményre jutottam.

Először is azon töprengtettem: vajon a tavasznak, — mely hatalmas erejével életre kelti a szunnyadó rügyet, magvat, gyökeret és az elrejtözve élő állatok millióit, — közeledése okozza-e azt, hogy a különböző állású, műveltségű emberekben ép most üli diadalát az ördög. De az adatok fölött gondolkozva csakhamar rájöttem, hogy az ördög lassan, lassan dolgozza meg az embereket, mert akkor biztosabban számít a diadalra. Rájöttem, hogy munkáját régebben kezdte és a természet csak annyiban játszott kezére, mennyiben a telet úgy osztotta be, hogy a napok rövidebbek és az éjjelek hosszúak. Tudja ő jól, hogy sok ember, kinek még a rövid napokra is kevés munkakedve s így kevés munkája van, a hosszú éjjelek unalmát testet-lelket megölő szórakozásokkal töltve el, hanyatlik, hanyatlik és a végén karjaiba dől. A józan ész szavát „munka után édes a pihenés” elnyomja incselkedésével s mikor eljött a tavasz, az számukra nem az ébredést, hanem a bukást hozza.

Minden egyes eset egy ilyen elhibázott életnek befejezése, mit a rövid megjegyzésekből is következtetni lehet:

B. kártyázott, vesztett, sikkasztott, bezaratott. Nőt, 3 gyermeket, öreg anyát döntött nyo-

morba és borított szegény miatt gyászba.

D. kártyázott, családi vagyonát elveszítette, vissza akarván nyerni, lopott; rajtavesztett, feleséget, 5 gyermeket fosztott meg a tisztességes megélhetéstől és jóhíretől.

R. tudatlan, együgyű egyéneket, hogy farsangi passióinak élhessen, lépre csalt. Állását elvesztette. Felesége és két gyermeke adja az árát.

P. tisztességes családokat hazugsággal, fenyegetéssel zsarolt, hogy barátnőjével mulatozhasson. Szülő, testvérei nyolcan szegénykeznek miatta.

E. álgróf, egy jómódu gazdálkodó családnak jeles sarjadéka, kit testvérei közül szülői amazok rovására tanítottak, mert a lelkész ur és tanító ur ajánlották, mint nagyszüt az uri pályára. Miután családja koldusbotra jutott miatta, szélhámosra adta magát, vigéckedett kisvárosokban s pillanatnyi zavarából vagy a grófi barátságának örvendező vidéki naivitás: váltóaláírással, vagy a kártyaasztal mentette ki. Végre is mindennek vége szakadt. És bánkodik öreg apa, öreg anya és 6 kérgestenyerű testvér amiatt a fiuk miatt.

Ö. szerény hivatala után, bár becsülettel görnyedt asztala mellett és mindenki tiszteletét, becsülését kinyerte, mert nem tudta a házi kereszt fényűzési hajlamait kicigítő jövedelmet biztosítani, minthogy az ördög hatalmába kerüljön, főbelötte magát, 8 egyének hagyván becsületet nevet.

D. hivatalos pénzek sikkasztása miatt — mire a kártyaszennvedély vitte — vízbe ölte magát és megfosztotta egyedüli támaszától öreg édes anyját.

H. pedig, ki gyermekkorában szabadon gondolkozó volt és felnőtt korban szabadon cselekvő lett, midőn a százezrek elusztak, hogy új százezreket biztosítson, rablógyilkossági merényletre vetemedett. Ül, ülni fog, egy ül, elmélkedve multja fölött, mert egyetlen közelije, édesanyja áldozatul esett.

Íme, ez a száraz adathalmaz egymás mellett milyen beszédes. Nyolc cselekvő egyén. Közülök hét az ördög csábítására letér a becsület utjáról, egy inkább életével fizet, minthogy ő is úgy cselekedjék. A nyolcnak esete igen közletről 39 egyént sujt, hol anyagilag, hol erkölcsileg, vagy mindkétféleképen. 39 egyén hordozza a keserű visszaemlékezést sirjáig. De hát míg az utolsó jelenet bekövetkezett, az a 39 egyén mennyi

könnyet hullatott a hosszú téli éjszakákon, mennyi sóhaj szállt fel a szabadítóhoz! De ki tudná megmondani, hogy a nyolc végső jelenet még hány rokont, barátot érintett kellemetlenül!

A henyelés az ördög párnája, mondja a közmondás. Igaza is van. A kik unják magukat s unalmukat nem munkával üzik el, hanem a költséges unalom-üző mulatozásokat keresik és a kik akkor sem térnek észhez, mikor látják, hogy anyagi erejük kifogyott, azokban már működik az ördög. Azoknak mindig fülükbe cseng az ördög szózata „Ne hagyj magad Sclesinger! Te is vagy olyan legény mint más, téged se a golya költött”, stb. stb.

Attól kezdve az ördög incselkedése vezeti őket tovább, úgy a férfit, mint a nőt, míg azon veszi észre magát, hogy annak rabszolgája lett. S mikor látja, hogy már vége, nincs több pénz, meghökken! Töpreng, mitévő legyen? Markolj onnan a hol van! hangzik gazdájának, az ördögnek parancsa! És ő, az engedelmes szolga, követi tanácsát.

Börtön, fegyház, kötél, golyó stb. az utolsó menedék, hová az Ördög hahótája, — gunyolva az ember gyarlóságait — és a rokonok bánata kísérik. A társadalomnak e betegsége szinte járvány jellegűt öltött föl. De hát nincs ennek gyógyszere? Van, de az hosszú, talán egy nemzedékre kiható orvoslást kíván. Orvosai pedig: a család, vallás, iskola, társadalom, állam. És a gyógyszer? Becsepegtetni a jövő nemzedékbe, vérévé nevelni a tudatot: Ördög párnája a henyelés, munka után édes a pihenés.

POLITIKA.

A király megint Bécsben tartózkodik, a döntés még semmilyen irányban sem történt meg. A magyar politika egét feszültség és várakozás hangulata borítja. Még senki sem tudja, hogy a legközelebbi napokban elfognak-e oszolni ezek a felhők, vagy a válság ismét teljes erejéből kitör. Azt mindenestre megjósolhatjuk, hogy az önálló bank létesítésének elfogadása nélkül béke nem lesz. Ez alatt pedig a 67-es csoport emberei izgatottan szaladgálnak ide-oda, hogy a közös banknak valamely, némileg módosított formáját megint becsepegtetve, hatalomhoz juthassanak. Ennek fejében ujjában a katonai kéréseknel hitegetik ujjab engedményekkel a nemzetet. De most annál kevésbé fog lépre menni akárki

is, mert ez ígérgetés őszinteségével a mult példáin okulva, már előre tisztában lehetünk. Hiszen annak idején éppen az önálló bank ígéréssel ültettek volt fel, hogy ujjab milliókat is megszavazzunk.

A 67-esek hiu erőlködésével szemben a vidék általában annál imponálóbban nyilatkozik meg az önálló bank követelése mellett.

Legutóbb Torda és Marosvásárhely mondotta ki, hogy ennek fölállításához, már 1911. január 1-jére, ragaszkodnak. Marosvásárhely különben ezzel már csak a folyó év január havában hozott határozatát erősítette meg. Ujjabban még azt is kimondotta, hogy minden új 67-es jellegű pártalakulás ellen a leghatározottabban előre tiltakozik.

A függetlenségi párton nagy örömmel fogadták Kossuth Ferenc felgyógyulása hírére. Az ő teljes munkacerejére, energiájára szükség is van a válságos időkben. S a dolgok csakhamar úgy fordulhatnak, hogy nevének varázsa, mint mindnyájunk talizmánja fog egy ujjab nemzeti küzdelemben lelkesíteni.

— Az uralkodó és az önálló bank.

A közösbankista sajtó nap-nap mellett azt hirdeti, hogy az uralkodónak megmásíthatatlan szándéka, hogy az önálló bankot nem engedi meg. Igaz, hogy Kossuthnak és Apponyinak Bécsben még azt a kijelentést tette, hogy alig járulhatna hozzá egy olyan törvényhez, amely az önálló bankot proponálná. De már a mostani kihallgatások alkalmával semmiféle elutasító kijelentést nem tett, sőt Justh Gyula nyilvánosságra hozta, hogy a király vele szemben azt mondotta, hogy a dolgot meg fogja fontolni. Most még egy körülmény szivárgott ki, ami még jobban jellemzi, hogy a király elhatározása távolról sem olyan merev, amint azt a 67-esek hirdetik. Egyik függetlenségi vezérlő politikusként a király a következőket mondotta:

— Ön oly súlyos érveket hoz fel az önálló bank mellett, hogy igazán mindazt amit mond, komolyan kell mérlegelnem.

A király kétségtelenül csak az eddigi információk benyomása alatt állott, teljes reménnyel nézhet tehát a nemzet az elé, hogy helyes felvilágosítás mellett nem állja útját annak, hogy a nemzet világos joga érvényesüljön.

Ne feledje el

hogy a hirdetések hasznára lesz.

gondos átolvasása annak valóságos

Aki nálunk hirdet annak sikere van!

A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk; kívánatra klisé is beszerzünk.

Hirdetőinknél történő megrendelésénél a „Székely-Udvarhely”-re hivatkozni sziveskedjék.

* Maros-Vásárhely tervez. *

Tervezi a kamarai székházat.

De a Székelyföld adófizetői végeznek.

Népgyűlések a kamarai székhely érdekében.

(—gh.) Egy korábbi cikkelyünkben megindokoltuk, hogy Maros-Vásárhely a székelyföldi kereskedelmi és iparkamara végleges elhelyezésére nem alkalmas. Ezt — kivétel nélkül — az összes székelyföldi tekintélyesebb sajtó-organumok elismerték.

Mi történik mégis ezzel szemben Maros-Vásárhelyt?

Kiherülük a Székelyföld nagy nyilvánosságát és titokban — a kegyeltek és kiválasztottak számára — pályázatot hirdetnek egy emeletes kamarai székház terveinek elkészítésére. Azért mondjuk titokban, mert e „hirdetmény” — bizonyára saját érdekeiknek megfelelően — állítólag „három budapesti szaklapnak” és természetesen „két marosvásárhelyi lapnak” küldetett meg közlés végett.

E szerint tehát a tulajdonképpeni Székelyföld építészeti — noha szintén kötelesek az iparkamarai illetéket „közadók módjára” megfizetni — teljes mellőzésben, negligenciában részesültek.

Ehhez különben más téren is hozzá van szokva a Székelyföld kereskedelme és ipara — kivéve a folyton dédelgetett és mesterségesen előtérbe helyezett marosvásárhelyieket Azok ilyesmikben soha sem részesültek, mert a tüzhelynél vannak és feltétlen urai lettek a Székelyföldnek.

A dolog úgy áll, hogy a kamarának tulajdon bevételei által nem fedezhető költsége, a területbeli (tehát nem egyedül a marosvásárhelyi) kereskedők és iparosok részéről fizetett jövedelmi s személykereseti országos adó arányában megállapítandó kulcs szerint, az illető kamarai terület (Csik-, Háromszék-, Marostorda- és Udvarhelyvármegyék) mindazon kereskedőire és iparosaira vettetik ki, kik e területben választási joggal bírnak. (Választó mindazon benszüllött vagy megtelepült iparos és kereskedő: a) ki polgári jogai teljes élvezetében van; b) a kamara területén lakik; c) legalább 1 év óta kereskedést vagy ipart önállóan és jogosítottan üz, vagy olyanánál, mint nyilvános társ vagy kereskedelmi és technikai fővezető működik; d) választási jog illeti a kamara területén levő kereskedelmi vagy iparos részvénytársulatokat is, melyek e jogot igazgatóik vagy más megbízott által gyakorolhatják. (1868. VI. t.-c. 8. §.)

A behajtás az országos adóval egy időben és ugyanazon állami közegek által történik. Ezek a behajtott összegeket az illető kamarának közvetlenül szolgáltatják be. (1868. évi VI. t.-c. 27. §.)

A mely határozottan rendelkezik a törvény betűje a közteherviselés egyöntetű, kivétel nélküli hordozása ügyében, épp oly szabad prédává engedi a kamara kerületéhez tartozó kereskedők és iparosok adófilléreinek a kamarai székhely érdekcsoportjai előnyére való felhasználását. Ebben hibás maga a törvény is, mely bizony már teljesen idejét múlta s nagyon megérett a sietős revizióra.

Igen nevetséges többek között, hogy a kamarai összes beltágok kizárólag a székhelyen lakó kereskedők és iparosok közül választandók. Ezek száma 32 és a kamarai kültágok is, kiket a kerület székhelyén kívül lakó kereskedők és iparosok választhatnak, összesen csak 32-en lehetnek.

Tehát ha a kültágok az egyes gyűléseken mind és mindenkor jelen lennének, még akkor sem érvényesíthetnék saját vidékük ipara és kereskedelme érdekében befolyásukat, mert mihelyt véleményük a székhely beltágjainak tetszésével nem találkozik, feltétlenül leszavazhatják.

Éz a kézzel fogható oka annak, hogy nemcsak Maros-Vásárhelyen, de az ország más városaiban is, csupán a kamarai székhely kereskedői és iparosai boldogulnak, fejlődnek úgy anyagilag, mint szellemileg. A többi csak fizet és a székhely asztaláról lehullott morzsákkal tengődik.

Ilyen méltánytalan, ilyen igazságtalan állapotot a Székelyföld agyonkínzott, rossz törvények és a legrosszaob közlekedési viszonyok kényszer helyzetében agyonsanyargatott iparos és kereskedő adózó polgársága, tovább már nem tűrhet. Itt sürgősen tenni kell. A fájdalmas nyöszörgések, bús sóhajtások nem segítenek.

Fogjon testvéri kezét a kereskedő és iparos. Az érdekek azonosak. Együttes működéssel, törvényes alapon minden cél elérhető.

Tartsunk tiltakozó népgyűlést. Tárjuk fel ott sérelmeinket. Foglalkozunk emlékiratba és terjesszük fel az illetékes miniszteriumhoz.

Néma gyermeknek az anyja sem értheti szavát. Ne legyünk némák; úgy is szükön tellő filléreinket ne áldozzuk tovább mások gazdagodására. Ez gyávaság és tehetetlenség volna.

Kérjük s ha szükség lenne, követeljük a székelyföldi kamara természetes központra való elhelyezését.

Ilyen központ a Székelyföldön egyedül Székelyudvarhely, hova a kamarai kültágok is a gyűlésekre inkább megjelenének és így együttes munkálkodással az egész székelység javára válhatik a kamara. Most nem dolgozhatik javunkra.

Ha pedig az illetékes körök jogos felszólalásaink ellenére okvetlenül mégis kamarai palotát akarnak építeni Maros-Vásárhelyen, ám tegyék, de *de ami hozzájárulásunk nélkül*. Ez esetben a törvény 4. §-a alapján kérelmezzük minden egyes székelyföldi vármegye részére a kamarai alkerület felállítását — önálló hatáskörrel.

Szóval mozduljanak meg a Székelyföld kereskedői és iparosai. A tizenkettedik óra elérkezett; éjjel után már késő lesz . . . Ha idejében megmozdulni nem tudnak vagy nem akarnak, akkor sorsukat tírják, mert megérdemlik.

A méhész-egyesület kirándulása

F. hó 16-án (vasárnap) mintegy 50 lelkes méhész és a méhészet pártolója tette meg az utat Székelyzsomborra Ambaris András méhtelepére, hogy tudását gyarapítsa s új ismereteket szerezzen. Reggel 5 órakor indultunk Székelyudvarhelyről s az Oklándon és Homoródujfalun történt csatlakozások után fél 10 órakor robogott be Székelyzsomborra a hosszú kocsisor élén László Domokos táblalábíró elnökkel és Dorner Béla kir. gazdasági intézővel. Ambaris András méhész gazda kapuja előtt, a községi előljáróság a tanítói karral várta az érkezőket s Péter József jegyző barátságos meleg szavakkal üdvözölte az egyesületet a község nevében.

Megköszönve a szíves fogadtatást a szokásos bemutatkozások, ismerkedések után a méhész-egyesület tagjai Ambaris András portájára vultunk be, hol a gazda szíves barátságos szavakkal és terített asztallal fogadott.

A méhtelep gyönyörű kivitele, a szép pavillon, a rendszeresen álló kaptárducok sokasága oly elragadó látványt nyújtott, hogy a belépő méhészek tekintete nem a székelyesen felterített, mézes süteményekkel megrakott asztalra irányult, hanem a méhtelep találékonyan ügyes berendezésére, a millió meg millió irányban röpködő méhikékre szegeződött. A bámulat és csodálkozás úgy erőtt vett rajtuk, hogy a házigazdának alig sikerült gazdagon terített asztalához letelepíteni. Feledtük a kiállott fáradságokat, a kánikulai hőséget s nem győztük bámolni az önszorgalom és törekvés hatalmas erejének 12 évi produktumait. Rövid étkezés után, László Domokos elnök felkért Ambaris házigazdát méhtelepének bemutatására s méhészeti elveinek, eljárásának ismertetésére. Ambaris erre elsőnek bemutatta a lakásához alkalmazott tetőzetet, mely alatt 12 évvel ezelőtt 1896-ban egy kas méhhez kezdett méhészkedni, mely azonban még ugyanez év telén elpusztult. A község érdemes jegyzőjétől kapott egy füzetet, innen szerzi méhészeti ismereteit s nem hagyta nyugodni a vágy, míg 1897-ben egyszerre 10 családot állított az elpusztult helyére. Ezzel indult meg a méhészet pályáján nem kevés csalódással, de mindég élő reménységével. Nyolc évig nem kapott semmi jövedelmet, elédig a telep fejlesztésével, a családok gyarapításával volt lefoglalva. Nem rég nyílt meg neki a méhészet kincses bányája, végtelen türelmének jutalma az ő nyugodt megélhetésének biztosítása. Méhészkedése történetének rövid elbeszélése után a méhcsaládok gondozásáról, méhészeti elveiről tartott hosszas, de mindvégig érdekes előadást, mely után méhtelepét, felszerelését mutatta be, hol sok új és praktikus eszközöket ismerhettünk meg. Részletes megismertetésük és meghonosításuk a székely méhészet körében az egyesületi élet feladata lesz.

Az idő már 1 óra felé járt, midőn a jelen voltak a község házába vultak egy rövidre szabott értekezlet megtarthatása céljából.

Itt László Domokos elnök üdvözölte Ambarist az egyesület részéről, mely után Gál Imre röviden meg-

okolt indítványt terjesztett elő, hogy a székelyföldi méhészet fellendülése és nagyobb mérvű művelhetése szempontjából forduljunk memorándumban a földmivelésügyi kormányhoz, hogy Székelyudvarhely székhelyvel egy méhészeti szaktanárt, kizárólag a Székelyföld részére küldjön ki, ezen indítvány egyhangulag elfogadtatván, a memorándum megszerkesztésére és benyújtására az elnökség felkérte. Méhészeti szakkönyvek szerzése és a tagok közötti kiosztása elhatározottatott. A kolozsvári méhész-egyesület lapjában megjelent és önálló egyleti működésünket támadó közlemény kapcsán Hlatky Miklós tanár, Ambaris András, Péter Sándor városfalvi lelkész hozzászólása után, a csatlakozás kérdésének eldöntése a nyár folyamán tartandó közgyűlésre tartatott fenn. (Ebben a kérdésben egy közelebbi alkalommal részletesebben is elmondjuk megjegyzéseinket.) Lőrinczi Béla indítványára Ambaris Andrásnak jegyzői köszönetet mondott az értekezlet, szíves, jóakaró előadásáért. A gyűlés után a helybeli jegyzők, tanítók áldozatkészségéből rendezett közebéden vettünk részt, hol számtalan pohárköszöntő alatt a kölcsönös szeretetben, egymás megbecsülésében szegődtünk a méhészet lelkes apostoláivá. Innen a zombori vár megtekintésére siettünk. Utközben a zombori ifjuság mutatta be a szokásos székely táncot. Ildomos magaviseletük mindannyiunkat meglepett s a jókedv hatása alatt többen a kirándulók közül is táncra perdültek. A vár megtekintése után az előrendelt fuvarokon elhelyezkedve, szíves Isten hozádot mondottunk a székelymuzsnaiaknak, tapasztalatokkal meggazdagodva jutottunk haza.

Nem mulaszthatjuk el az alkalmat megragadni, hogy itt, a nyilvánosság előtt is hálás köszönetet mondjunk a derék községi jegyző, tanító uraknak, a tanító úrnőnek, a község fáradhatatlan birájának szíves vendégszeretetükért, Ambarisnak pedig azon szívességéért, hogy nemcsak méhészeti ismereteit tárta fel előttünk, hanem asztalánál is szívesen látott bennünket. A községben uralkodó vasárnapi rend, az üres, bezárt korcsmák egyhangúsága pedig azt árulta el, hogy a községi előljáróság e megmagyarosodott község javát szíven hordozva, hivatása magaslatán áll.

Gál Imre.

A székelyföldi kirendeltségről.

Jelige; Két urnak szolgálni nem lehet.

Furcsa nemzet vagyunk mi magyarok, mennyire kapaszkodunk a kutya-bőrös nemességi címerek után ebben a demokratikus-nak nevezett korban. S ha választás jön, szívesen adjuk a népszerűt, akkor kedves a bagaria és ködmenszag, a mely máskor oly bűdös. De ha valaki a békés szélesendben is merészel a nép javáért tenni, azt ledorongolják.

Ugy hallottam többektől s néhányan bizonyos kárörömmel beszéltek, hogy vármegyénk tavaszi közgyűlésén az urak megmosdatták Dornert, de úgy kell neki! Sohase tartottam

s nem tartom emberséges dolognak, mikor valakire, a ki a köznek szolgál, seregestől rárohannak. Bírálatot mondani a köz felett nem vicc, az a legkönnyebb, már csak azon közpéldaszó alapján is, „minden szentnek maga felé hajlik a keze“, mert a köz dolgot mindenki a maga szempontjából bírálja, pláne az olyan közügyet, a melynél markolni is lehet. De a köz felett nemcsak itélni, hanem abból részt kérni s munkálni önzetlenül, ez már sokkal többet jelent, jó uraim!

Nem akarok senkit ezen soraim által a felszólalt Nagyságos, Méltóságos, Kegyelmes stb. urak közül sérteni, mert hiszen jóformán azt sem tudom, kik csepülték azt a Dornert, csak annyit hallottam s rövid tudósításban olvastam, hogy urak. Nekem csak az a szándékom, hogy falusi magányomból — hol a társadalmi mozgalmakat elfogulatlanul szemlélhetem, de annak tanulmányozására, megismerésére minden lehető alkalmat és módot felhasználok — néhány megjegyzést én is leírjak a székelyföldi miniszteri kirendeltségről. Nem vagyok nagyhangú vármegyei szónok, csak egyszerű falusi lelkész; ezért megjegyzéseim sem falat rázkodtató kijelentések, hanem csak a dolgoknak ok- és okozaton tovamenő észlelése.

Ugy tudom, a székelyföldi miniszteri kirendeltség megbízatása szerint, a székely nép helyzetén és boldogulásán való segítségért rendeltetett Erdélybe, nevezetesen vármegyénkbe is. Mert a nép fogott vándorbotot kezébe, nem az urak. Küldetett a miniszterium által megyénkbe egy ember, neve — horribile dictu — Dornert. Mit tett ez az ember? Semmi egyéb égrekiáltó bünt nem, minthogy megértette, felfogta hivatását: dolgozott a nép javáért! Ez jól esett a népnek, de fájt sokaknak. S mi lett a következménye? Az, hogy ma Udvarhelyen az utcasarki inas (mert hordár nincs) iparos, vendéglős, kereskedő mind Dornert szidja és átkozza. Miért? Mert a falu megmozdult, a nép ébredszik, a falu élni akar, a nép nem akar többé jobbagy lenni, nem akarja az orránál fogva vezetetni magát, megalakította a szövetkezeteket magának — lehet hogy ez sok kereskedőt, iparost, vendéglőst érzékenyen érint — s mint-hogy a szövetkezetek a miniszterium által is támogatásban részesültek, a miniszteriumnak egyik közege pedig Dornert. ki köztudat szerint maga is szövetkezeteket alakít; csak természetes, hogy az átok és szidalmaknak szennyleve ő reá ömlött és ömlik legközvetlenebbül, mert ő olyan szerencsés, hogy itt lakik közel.

De hát csakugyan annyira hibás az a Dornert? Hibás annyiban, hogy köznek szolgál, a hol mindenki, jó vagy rosszakarattal pizskálódhatik. Hiszen én csekély munka erőmmel csak egy kis község két szövetkezetét vezetem s itt is mennyi a hiba és rosszakarat!

Hát a kit egy megyének közállapotaiért szurkálhatnak, abba ne lehetne kapni hibát, mikor azt min-

denütt lehet, ha az ember akar! Hibás talán már azért is, hogy nem engedte, hogy az a buta paraszt a felakasztott tollszár lengéséből figyelje ezután is, merről jön a szél, s úgy tisztítsa gabonáját, hogy ingyen adott ki szóró-rostát, triórt? Vagy ha már adott, adott volna mindenüvé! Talán azért, miért ad ki vetőmagokat, vagy ha már ad, adna a nadrágosoknak bőven, a harisnyásnak szűken. Hogy miért takarítja a községi legelőket s a magánosokét nem?

Nem úgy van tisztelt olvasóközönség! Menjünk okról-okozatra. Csak, az, aki a népnek lelkületét, gondolkodását, végtelen bizalmatlanságát átélni és tapasztalni kénytelen, csak az tudja, milyen nehezen lehet őket a régi kerékvágásból kimozdítani. Kezdetben az ingyen géptől is félt, urtól jött, ijesztőt látott abban. Már most, ha az a Dornert, az ő munkatársai segítségével egy-egy ilyen községet a régi elmaradottságból ki tudott mozditani, nem természetes-e, hogy ahol azokat előbbre vitte, nehogy a hágó közepén megálljanak, biztatta, segítette? Ellenben nem természetes-e, az is, hogy a hol a jó szándékot, nemhogy igénybe vették volna, hanem durva, trágár szavakkal szidták Dornert, allamot, minisztert, azoknak bizonyos helyre nem adagolhatta be a segílyt, mert a kirendeltség nem menház vagy ingyen-tej intézet.

De sok helyen csak a címek vannak meg, eredmény nincs? Ki vannak szegezve a gazdaköri és más szövetkezeti címtáblák, de élet nincs?! Ezt is tudom. Ahol nincs gazdaköri élet, arról a kirendeltség keveset tehet. A hol nincs szövetkezeti élet, ott részben hibás a kirendeltség vezetője, de nagyobb hibás az, aki a szövetkezet alakítására — ismerve a helyi viszonyokat — rábeszélte, illetve biztatta. Sok bibije van annak, hogy miért nem megy az a szövetkezet!

Lehetek esetek, hol direkte a kapandó tiszteletdíjra számítva alakított a szövetkezet s mert jövedelem nem mutatkozott a szövetkezet bezárattott. Lehetek esetek, hogy egyik helyen megalakította a pap, összerontotta a tanító, vagy megfordítva, mert ősi erényünk az egyenletlenség, a hol pedig ez van, ott a közügy, nevezetesen a szövetkezet sinyl meg. Már pedig a szövetkezet mellett szilárdan kell állani s egyetértéssel vezetni. Ha ez nincs, arról megint Dornert csak nem tehet!

Fine-finale jó Uraim, át kell élni mindazon változatokat, melyek sok keserű, de tanulságos tapasztalatot nyújtanak az embernek s nemcsak madár-távlatból szemlélni a dolgot. Majd belátnák akkor, hogy bizony nagy dolog volt a nadrágot gyűlölő, az uraktól felő székely népet az újításoknak megnyerni.

Az a sokat szidott Dornert pedig a népért tett és munkált, bámulatos energiával, ezért tudom én s azt hiszem, velem együtt minden értelmes székely embertársam őt nagyra-becsülni és tisztelni még akkor is,

ha nem szónokolhatunk a vármegyei gyűlésen. Ezt az igazságot hangoztatta vármegyénk nagyrabesült főispánja — ki maga is népnek jóakarója lévén — kijelentette, hogy a kirendeltség itteni működése alatt sok tekintetben haladás észlelhető. De mint a főispán ur ömeltósága is hangoztatta, gondolatom szerint csak az az „igazságosabb kritika“ hiányzott ott, mert lehet, hogy nem a szoros működésre volt irányítva, hanem a személyre.

Hogy hiba, vagy hiány ne lenne, azt nem is vitatjuk. De Dornert feltétlen jóakarát tiszteljük és azt is belátjuk, hogy sok dologban neki is kötve van a keze, mert ő is a miniszteriumnak, vagy a székelyföldi kirendeltségnek egyik közege, nem omnipotens!

Ha tehát hiba van, ne akarjunk azért egy embert mindjárt lehetlenné tenni, gondoljuk meg, hogy a ki mindenkinek eleget akar tenni, az nem egyenes ember. A hibán és hiányon mindig lehet segíteni, de hogy egyik embernek a kedvéért a másikat, anélkül hogy meghallgatnók vagy ügyét átvizsgálók, agyonüssük, ez civilizált államban és emberek közt nem szép!

Ezzel be is fejezhetném cikkemet, de eszembe jut, hogy a kik soraimat elolvasásra érdemítik, kérdeznék fogják, hát a svájci tehének ügyét miért nem említem? Hisz ez is a kirendeltség működésébe vág!

Igaz! Neki ronthattunk volna ezért ajtóstól mi is Dornertnek, de nem tettük, mert ő jót akart, akkor alakult tejszövetkezetünknek. Magasabb helyen volt elvéve, véleményem szerint már a vásárnál, miért nem vettek hazait és ott, hogy nem tájékoztattak minket arról, hogy nem a mi legelőinkre való. Ez a svájci tehének szomorú históriája. Most már magasabb helyen kopogtatunk. Igaz, hogy eddig eredménytelenül.

Még csak annyit! Más megyék falvaiban is járva, érdeklődtem a kirendeltség működése iránt, többek közt Sz. községben egy székely atyafit megkérdeztem: hát kapnak-e kedvezést a kirendeltségtől? mi bízam nem instálom, de a nagybirtokosok igen eleget.

Nálunk nem így van s nem is lehet ez a kirendeltség célja.

Ürmösi József,
h.-sztpáli unit. lelkész.

HIREK.

— **Kinevezés.** A földmivelésügyi miniszter az államerdészeti tisztviselők egyesített létszámába ideiglenes minőségű erdőmérnök-gyakornokká Takács Zsigmond uradalmi erdészeti segéd tisztet a székelyudvarhelyi állami erdőhivatalhoz kinevezte.

— **Áthelyezések.** A király Szepesi József dr. kézdivásárhelyi törvényszéki bírónak a székelyudvarhelyi kir. törvényszékhez leendő áthelyezését saját kérelmére megengedte. Az igazságügyminiszter továbbá Ontsák János nagyajtai járásbírói jegyzőt a székelyudvarhelyi törvényszékhez helyezte át.

— **A főgimnázium új igazgatója.** A róm. kath. státus egyhangú előterjesztése folytán gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök a szé-

kelyudvarhelyi főgimnázium igazgatójává Tamás Albertet nevezte ki. A kinevezett az intézetnek több mint két évtized óta tanára. Hisszük, hogy új állásában eddigi népszerűségét növelni fogja.

— **A törvényszéki épület elhelyezése** ügyében a város által a mult-kori közgyűlésből kiküldött bizottság a miniszterhez intézett memorandumot elkészítette. E hó 23-án, vasárnap fog a küldöttség Gothárd János polgármester, Valentsik Ferenc és több képviselőtestületi tag személyében Budapestre felutazni, hogy azt átnyújthassák. Csatlakozzanak minél többen, ha teheti: minden képviselő testületi tag csatlakozzék, hogy ezt a régóta húzódo, mindnyájunkat anyagilag is érintő kérdést végre ránk nézve kedvező döntéssel intézzék el.

— **Gyermekünk majálisa a Csicseren.** Az állami elemi és a polgári leányiskola tantestületei e hó 22-én szombaton reggel 7 órakor, Kónya Jancsi zenekarának indulója mellett majálisa vizsik ki ifju növendékeiket a „Csicszer“ erdőbe, ahol vidám zenésző, tánc és játék mellett töltik el a napot, melyet az ifjuság már előre örömmel vár. Ezen kosaras majálison minden gyermek és résztvevő maga gondoskodik ennivalójáról. A szegény tanulók ellátásáról s az ösztöses növendékek számára jó ivóvízről a tanítótestület gondoskodik. Vendéglős Barkóczi Albert, aki jégben hűtött italokat, itthoni árak mellett szolgál ki, a fogyasztó közönségnek.

— **A távirók és távbeszélők rozgálása.** Nálunk is előfordult, hogy a vármegyei távbeszélők, valamint a táviróknak a közutak mentén felállított oszlopait és porcellán szigetelősírt éretlen suhancok részint pajkosságából, részint rosszindulatból megrongálták. Ennek következtében a vonal helyrehozásáig olykor az az üzem fenntartása is megvolt nehezítve. A vármegye alispánja most a hivatalos lap egyik közelebbi számában rendeltet fog a rendőri hatóságokhoz kibocsátani, hogy az ilyen barbárságban tettenért egyének szigorú megbüntetése iránt haladéknélkül intézkedjenek.

— **A tüzoltó egyesület újjászervezése.** A városi önkéntes tüzoltó egyesület a mult napokban főparancsnokká Sebesi János drt, vármegyénk népszerű alispánját választotta meg. Üdvözljük az újjászervezkedés útján a tüzoltó egyesület. Hisszük, hogy az új főparancsnok egyénisége jó példával fog előljárni, hogy rövid idő alatt ismét begyakorlott és szükség esetén munkára képes tüzoltóságunk legyen. Városunknak sok helyen tulzsufolt és határozottan tűzveszélyes építkezése ezt a reményünket indokoltá teszi.

— **Első áldozás.** Folyó hó 16-án vagyis vasárnap végezték a leánykák és fiúk, az első szent áldozást. A gyónás a megelőző nap délutánján történt. Igazán felséges, lélekemelő ünnepély volt. Megható volt a hófehér ruhába öltözött ártatlan kis lánykakat, imára emelt kezekkel, mély megilletődéssel az Ur asztalához járulni látni. Az első áldozók lelki és testi tisztaságával valóban összhangban állott a nagynevű plebánosunk által újjáteremtett, s egy-szerűségében is felséges templomunk ragyogó tisztségűsége. Az ünnepélyes actus keretében méltán beillett, s annak fényét emelte Szabó Antal k. tanító gyönyörű éneke. Igaztalanok volnánk, ha meg nem emlékeznénk, az irtalmas nővérek-ről, s legelső sorban a nt. főnöknőről. Konstatálhatni, hogy az intézet vezetésében alig egy év leforgása alatt óriási változás állott elő, úgy tanulmányi mint más tekintet-

ORBÁN NAGY ÉS TAMÁS

elsőrangú cipőraktára Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 12. sz.

Elismert szilárd és elegáns készítményű női, uri és gyermek-cipők. Olcsó szabott árak. Képes árjegyzéket díjtalanul küldenek.

Valódi Kobrak-cipők gyári raktára.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK!

MAGYAR ÁSVÁNYVIZ

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V. Bátor-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Böldizsár, idült gyomorhaj ellen
Borszéki Főkut az ásványvizek királya köszvény ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyúvíz

Beross, vesebaj ellen
Borhegyi hughajtó
Boholti, üdítő víz
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légszűrés ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kásonfő-ut-Salutaris jód és lithium tartalmu
Répati, égvényes ásványvíz
Székely-Szelters, idült gyomorhajok ellen
Sztojcai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvost és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

ben is. A megkezdett uton csak előre. a szülők hálaja és a növekedés szerete a nemes törekvéseket bőven meg fogja jutalmazni.

Emléket az agyagfalvi réten. Az agyagfalvi réten felállítandó székely emlékalap javára, Szentegyház-falu hitelszövetkezete 5 koronát, a székelyudvarhelyi dalegylet a folyó év március 15-ikén tartott hazafias ünnepélye alkalmával begyűlt önkéntes adományok felerészét pénztárnok Benedek Géza ur által 20 korona 31 fillért, összesen 25 korona 31 fillért, mely összegből postadíjra kiadás 04 fillér, elhelyeztem betétre 25 korona 27 fillért. Ezen összeget hozzáadva a korábban begyűlt 7763 korona 43 fillérhez, az alap összege jelenleg tesz 7788 korona 70 fillért. Fogadják a nemes szívű adakozók hazafias adományukért a végrehajtó-bizottság hálás köszönetét. Székelyudvarhely, 1909. május 25. Teljes tisztelettel: **Ferentzi János**, végreh. bizottsági pénztárnok.

Az erjesztő kádba fuladt. Roth Bernát bérlő szeszgyárában Fiafalván f. hó 14-én délután 1 óra után Bu János 57 éves szeszgyári munkástársai egy erjesztő kádban halva találták. Homloka baloldali részén bőrhörzsolódás volt. Mint a vizsgálat kiderítette, a szerencsétlen a kádat kiakarta mosni, de beleesett és szív-szélhűtés folytán meghalt. Ami annál könnyebben megtörténhetett, mivel Bu, aki különben alsóboldogfalvi lakos az utolsó 48 óra alatt — bujában-e vagy örömeiben, nem lehet tudni — több, mint négy liter pálinkát ivott.

Legolcsóbb ellátás Budapesten. Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten VIII., Főherceg Sándor-utca 30. szám alatt levő **MAGYAR OTTHONT**. Mérsékelt árban (már 3 koronától feljebb) teljes ellátást, külön bejárattal, szépen burkolott szobákat lehet ott bérelni. Csoportos jelentkezésnek, utazóknak, turistáknak, hivatalnokoknak, tanároknak stb. megtehető kedvezmény. Villanyvilágítás, Tükrös-szekrények!

Szőlőoltvány!

Régi szőlők hiányaink pótlására 2 éves gyökerű szücsa	20 K
Gyökeres fásoltvány	ezre 180 K
" " szépséghibával	90 K
" " zöldoltvány	160 K
Sima " " " " " "	90 K
Gyökeres riparia portalis vastag	52 K
" " " " " "	40 K
Sima riparia portalis " " "	18 K
" " " " " " vékony	8 K
Gyökeres hazai nemes vessző	30 K
Sima " " " " " "	10 K

40 legjobb fajban, teljes jótállással, azon kötelezettséggel, hogyha a küldött anyag meg nem felel, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. — Árjegyzék ingyen. Le van benne írva a Csodaszőlő, Pozsonyi fehér, Muscat Ottonel, Csabagyöngye. — Hegyi borok etadása.

Borárak:

Gyöngyösi siller	Hl.	32 K
Visontai	"	36 K
Gyöngyösi fehér asztali	"	34 K
" " " " " " pécenyő	"	38 K
Visontai Rizling	"	44 K
" " " " " " Muskolály	"	70 K
" " " " " " vörös bikavör	"	70 K

Székely I. József
Gyöngyös,
Szent Urbán templom.

Jó szabásu, tartós, divatos és olcsó férfiruhát akar? Ilyent már 36 koronától

kezdve — mérték után — gyorsan, pontosan és teljes felelősség mellett készit:

Markó István
uri-divat szabómester

Székelyudvarhelyt, Bethlen-u. 1. sz.
(a kir. törvényszékkel szemben.)
Tegyen egy próba rendelést nála és Ön is állandó vetője marad.

Ne vegyen addig épület fedéséhez anyagot, míg

a lugosi fedélcserép

utólérhetetlen **előnyeit** nem ismeri. Egy négyszög méter fedéshez 15 db szükséges. Csinos és tartósságban páratlan. Főraktár: **Fekete Beniam** építkezési vállalkozónál Székelyudvarhelyt. Vidéki megkeresésekre levélben válaszol.

— **Papirt és írószert** csak papirkereskedésben vásárolhatunk legelőnyösebben.

BORI!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Székely méhrajokat

egy kilógrammnál súlyosabbakat 9 koronáért június végéig, később 8 koronáért, ugyszintén termékeny anyákat 3 koronáért szállit: **Ambaris András** Székelyzsombor.

Homoródi járás főszolgabirájától.

Szám: 1861—1909. ki.

Pályázati hirdetmény.

Okland, Karácsonfalva és Homoródujfalu községekből Okland székhellyel rendszeresített és nyugdíjazás folytán megüresedett körjegyzői állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Javadalmazás.

1. Évi fizetés: 1600 korona.
2. Lakbér: 260 korona.
3. Iroda átalány: 34 korona
4. Szolgatartási átalány: 62 korona
5. Magánmunkálatokból szabályrendeletileg megállapított díjak.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi l. t. c. b) illetve az 1900 évi XX. t. c. 3 §-ában előirt képesítésüket és eddigi működésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám **f. évi május 31-ig adják be.**

A később érkező kérelmeket nem veszem figyelembe. A 102973—1904 sz. B. M. rendeletet figyelembe fogom tartani. A választást **f. évi június hó 4-én d. e. 9 órakor** fogom Okland községházánál megtartani
Okland, 1909. május 14-én.

Szabady Tivadar főszolgabiró.

Magyar királyi államvasutak.
81187—909. számhoz.

Háló- és étkező-kocsik közlekedése a magyar királyi államvasutak vonalain 1909. május hó 1-től kezdve.

I. HÁLÓKOCSIK											
Tétel	Vonal	Indul			érkezik			A hálókocsi pótjegyek árai			
		honnant?	óra- perc- kor	számu vonattal	hová	óra- perc- kor	Vonalrész	I. o.		II. o.	
								K	f	K	f
1	Budapest nyug. p. u. Brassó	B.-pest nyug. p. u. Brassóból	este 9 10	502	Brassóban	d. u. 1 44	B.-pest keleti p. u. Brassó vagy viszont Kolozsvár	14 40	10 80		
			d. u. 2 14	501	B.-pest ny. p. u.	reg. 7 30	Kolozsvár—Brassó, v. viszont nappal	9 60	7 20	4 80	3 60
2	Budapest kel. p. u. Bukarest *) Arad, Piski, Predealon át (csak június 1-től.)	B.-pest keleti p. u. Bukarestről	d. u. 2 00	602	Predealra	reg. 6 11	B.-pest keleti p. u. Bukarest vagy viszont Predeal	17 40	—	14 40	—
		Predealról	d. u. 5 30	601	Bukarestbe	d. e. 11 20	" " " Brassó " "	14 40	10 80	14 80	3 60
3	Budapest keleti p. u. Piski **) (saját)	B.-pest keleti p. u. Piskiről	e 9 30	608	Piskire	d. e. 10 52	Budapest keleti p. u. Piski vagy viszont Arad—Bukarest vagy viszont	9 60	7 20	13 60	—
			d. u. 4 12	607	B.-pest-keleti p. u.	reg. 6 05	" —Predeal " "	9 60	—	9 60	7 20

II. ÉTKEZŐ-KOCSIK										
1	Budapest nyugoti p. u. Kolozsvár	B.-pest ny. p. u.-ról Kolozsvárról	d. u. 2 00	504	Kolozsvárra	éjjel 10 30				
			reg. 5 20	503	B.-pest ny. p. u.-ra	d. u. 1 50				
2	Kolozsvár Brassó	Kolozsvárról Brassórol	reg. 6 11	502	Brassóra	d. u. 1 44				
			d. u. 2 14	501	Kolozsvárra	éjjel 10 50				
3	Bukarest keleti p. u. Piski	B.-pest kel. p. u.-ról Piskiről	d. u. 2 00	602	Piskire	éjjel 10 01				
			reg. 5 08	601	B.-pest kel. p. u.-ra	d. u. 1 15				

Jegyzet. Az étkező-kocsik étkező teremt I. vagy II. oszt. menetjeggyel bíró utasok vehetik igénybe, külön illeték fizetés nélkül.
*) Csak június hó 1-től kezdve közlekedik. Brassón tulra csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe.
**) Csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe.

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könnynyomatató intézetében Székelyudvarhelyt 1909.